

www.dereta.rs

Biblioteka
POSEBNA IZDANJA

Homer

ILIJADA

Prevod i propratni tekstovi
MILOŠ N. ĐURIĆ

Beograd
2015
DERETA

Naslov originala
ΟΜΗΡΟΥ ΙΛΙΑΣ

Copyright © prevoda dela Mirjana Maskareli
Copyright © ovog izdanja dela *DERETA doo*

P R V O P E V A N J E

KUGA . GNJEV

1.

Pozivanje Muse. Agamemnon vređa sveštenika Hrisa

Gnjev mi, boginjo pevaj, Ahileja, Peleju sina,
zlosrećni, štono Ahejce u hiljade uvali jada,
duše pak mnogih junaka jakih posla Aidu,
a njih učini same da budu pljačka za psine
i još gozba za ptice – i tako se Divova volja
vršila – otkad se ono u svađi razišli bili
Atrejev sin, junacima vođa, i divni Ahilej.

10 Ko li od bogova razdor i borbu među njima stvori?
Divov i Letin sin. On gnjevom planu na kralja,
strašnu bolest baci u vojsku, te ginjahu puci,
zato što je Hrisa uvredio, njegova žreca,
Atrejev sin. On stiže do brzih ahejskih lađa,
ćerku da otkupi svoju, a golem je nosio otkup,
držec' u rukama lovorov venac Feba streljača
na zlatnom žezlu, i svu je ahejsku molio vojsku,
a najviše dva vladara junaka Atrida:
„Atreju sinci i svi Ahejci s nazuvkom lepim,
dali nam bozi, stanari na Olimpu, Prijamov da grad
razrušite i svojoj da kući se vratite zdravi!

- 20 Meni pak milu povratite ćerku i uzmite otkup
strahujući od Divova sina, Feba streljača!“
To mu povladiše drugi svi Ahejci da treba
žrecu odati poštu i otkupe primiti sjajne.
Ali se ne svide to Agamemnonu, Atreja sinu,
nego ga otpremi grubo i pogrdne dodade reči:
„Da te ne vidim više kod prostranih brodova, starče,
ni da boraviš sad ni ponovo njima da ideš,
jer ti žezlo neće pomoći ni božiji venac!
Ne dam ove na otkup; i pre će dočekat’ starost
30 u kući našoj u Argu, od zavičaja daleko,
služeći kao tkalja i na moj ležujući odar.
Odlazi, nemoj me dražit’, odavde zdravo da odeš!“
Tako reče, starac se poplaši, poslušna pretnju,
pa on mukom ode niz igalo prebučnog mora.
Kad već odmače dalje, tad starac moljaše mnogo
gospoda Apolona, kog rodi lepokosa Leta:
„Čuj me, srebroluki bože, ti Hrisi i presvetoj Kili
odbrano, ti što si jaki gospodar Tenedu, čuj me,
Smintiju! Ako ikad sagradih ugodan hram ti
40 ili ako ti spalih od bikova ili od koza
debela stegna ikada, ovu mi ispuni želju:
moje naplati suze Danajcima strelama tvojim!“

2.

Apolon šalje kugu

- Takvu molitvu reče, i čuje ga Febo Apolon,
te on s olimpijskih siđe visina u srcu srdit
noseć’ na plećima luk i dvokolopac tulac;
srditu njemu zveknu na plećima ubojne strele,
kada se pokrene sam, a iđaše ličeći na noć.
Zatim podalje sede od lađa te izmetne strelu,
srebrni zvekeće luk mu i zlozuko zvižde mu strele.
50 Najpre on mazge zgađati uzme i brzu paščad,

onda oštrljatu strelu i na ljude odapne same,
streljaše: svuda zaplamteše leševa lomače silne.

3.

*Kalhant opominje Agamemnona neka
Hrisu vrati njegovu ćerku*

- Devet već dana božje po taboru padahu strele
a dan deseti sazva Ahilej na zborište narod;
njemu tu misao Hera beloruka na dušu stavi,
jer se za Danajce staraše njihovu gledajuć' propast.
A kad se iskupe oni i kad se na zborištu nađu,
tada brzonogi usta Ahilej i rekne im ovo:
„Atrejev sine, mislim odavde da ćemo kući
60 vratit' se poraženi, i ako se spasosmo živi,
kada i rat i kuga Ahejce zajedno biju.
Nego dela da vraća il' žreca pitamo nekog
ili tumača snova – jer i san Dive nam šalje
neka nam kaže šta se toliko Febo Apolon
razgnjevi, da l' stovolovki, da l' zavetu zamera našem,
ne bi l' od janjadi miris i koza biranih kako
hteo da primi i tako da od nas ukloni pomor!“
Tako im reče i sedne, i med njim ustane Kalhant
Testorov sin, od sviju što najbolje tolkuje ptice.
70 On je sadašnjost znao da vidi, budućnost i prošlost,
ahejskim lađama on je pod Ilij put pokaziv'o
vraćanjem svojim, a tim ga obdario Febo Apolon.
On im u nameri dobroj progovori i rekne ovo:
„Zoveš me, Divu dragi Ahileju, da vam iznesem
zašto se ljuti gospod Apolon što gađa daleko.
Ja ću i reći, ti promisli i zakuni se meni
da ćeš mi rećima rado pomagat' i junačkom rukom.
Jer ja se bojim da ću razgnjevit' junaka što moćno
svima Ahejcima vlada, i svaki ga sluša Ahejac.
80 Kralj je moćniji kad se na slaba srdi čoveka,
može istoga dana i svoju stegnuti srdnju,

ali mu ostaje gnjev u prsima, dokle god srce
svoje ne iskali. Ali ti promisli da l' ćeš me branit.“

Njemu k'o odgovor tada brzonogi reče Ahilej:
„Ne boj se ništa, no reci što znaš od bogovske volje,
jer Apolona ti, Divu ljubimca, kojem se i ti,
Kalhante moliš kad objavljuješ proroštva božja
Danajcem, dokle ja živim i dokle gledam po zemlji
niko od Danajaca kod prostranih brodova tebe
90 napasti neće, ma bio to glavom i Agamemnon,
štono se razmeće sada najbolji da je Ahejac!“

Tad se osmeli gatar besprekorni i rekne ovo:
„Zavetu našem ne zamera bog ni stovolovci našoj,
nego se ljuti rad žreca štono ga kralj Agamemnon
uvredi, neće mu ćerku da vrati i ne prima otkup,
zato nas ojadi gađač i još će zadati jada.
Neće od Danajaca ukloniti strahotnu propast,
dokle dragome ocu bez blaga, bez otkupa curu
sjajnooku ne vratimo, u Hrisu stovolovku svetu
100 ne povedemo; tada umiriti možemo njega.“

4.

Agamemnon i Lhilej u svadi

Tako im reče i sedne. A med njima ustane onda
Atrejev sin Agamemnon, junak moćan daleko,
turoban, mračno mu srce veoma se napuni srdžbe,
oči pak njegove ognju što bukti bejahu slične.
Najpre pogledom ošinu vrača i ovo mu reče:
„Zloguki vraču, nikad još ti mi ne reče dobra;
uvek si voleo ti da same mi proričesh jade,
a čestito nešto nit reče nit uradi ikad!
I sad poruke božje Danajcem objavljuješ ovde,
110 da im streljač što gađa daleko zadaje jade
što za Hrisovu ćerku ne htedoh otkupe sjajne
uzet', jer volim da je kod sebe u kući imam;

ona od Klitemestre, od moje verenice ljube
 meni je draža, jer od nje likom nije ni stasom
 nimalo gora, a nije ni umom ni umetnom rukom.
 Ali je ipak hoću da vratim, ako je bolje;
 volim da vojska se spase no propast joj preka da pukne.
 Nego mi odmah spremajte dar da ostao ne bih
 ja neobdaren med Argejcem, jer nije to pravo.

120 Gledajte svi, gde mojega sada nestaje dara!“

Njemu odgovori na to brzonogi divni Ahilej:
 „Atrejev preslavni sine, o lakomče najveći od svih,
 kako će dar ti darivat' Ahejci hrabri junaci?
 Ta mi ni za kakvo na snosove ne znamo blago,
 nego što beše pljačke od gradova, razdano već je;
 nije pravo da narod na gomilu opet je kupi.
 Nego sad ovu bogu povrati, a tebi Ahejci
 trostruko naknadiće i četverostruko, dade l'
 Dive razoriti grad Trojancima obzidan čvrsto.“

130 Njemu odgovori silni kralj Agamemnon ovako:
 „Nemoj, i ako si dobar, Ahileju podobni bogu,
 umom krivudati tako, jer nećeš prevarit' mene
 a ni oblagat'; zar hoćeš da sam svoj uživaš darak,
 a ja da bez njega sedim i ovu kažeš da vratim?
 Lepo, ako mi dar junaci dadu Ahejci
 i mom ugođe srcu da naknadu dostojnu imam!
 Ako l' ga ne budu dali, ja sam ću poći i uzet':
 il' tvoj il' Ajantov il' Odisejev uzeću darak
 pa ga odvesti, a kome ja dođem, taj će se ljutit'!

140 Ali o tome biće i docnije reči na vreme,
 nego na more divno sad lađu gurnimo crnu,
 skupljajmo brzo veslare, stovolovku metnimo u nju
 i lepoliku najzad Hrisovu penjimo ćerku.
 Krmar starešina koji nek bude, il' Ajant nek vodi
 lađu ili divni Odisej il' Idomenej
 il' ti, Pelejev sine, najstrašniji od svih junaka,
 ne bi l' boga braniča umolio žrtvovav žrtve.“

Njega pogledav mrko progovori brzac Ahilej:
 „Bestidniče, lukavi grabljivče, kako će tebi

- 150 naredbe slušati tvoje Ahejac ikoji rado,
il' da otide na put il' hrabro u borbi se bije?
Nisam ja ovamo doš'o sa kopljanicima da se
bijem Trojancima, jer mi ništa skrivili nisu;
nit su mi goveda moja odveli ikad ni konje
nit mi u grudastoj Ftiji, u onoj majci junaka,
potrli usev, jer je među njima velja daljina;
gore među njima jesu hladovite i more bučno;
nego se, bestidniče, za tobom digosmo da se
raduješ, tebi vraćasmo čast i Menelaju, pseto,
160 među Trojancem, to nemaš na umu i ne haješ za to.
Sad već i meni pretiš oduzeti da ćeš mi darak,
oko njega se mnogo umorih, Ahejci ga meni
dadoše! Nikad mi dar sa tobom ne zapada jednak,
pošto Ahejci grad koji naseljen razore trojski,
nego najteži teret u buci besnoga boja
moje odvaljuju ruke, a kada dođe deoba,
dar tvoj mnogo je veći, a ja se lađama vraćam
s bojišta s darom malenim, al' milim, od rata trudan.
A sad idem u Ftiju, jer zaista mnogo je bolje
170 kući se vratit' u lađah uzvijenih, ne mislim više
ovde da vređan blago i bogatstvo tebi gomilam.“

Njemu junacima kralj Agamemnon odgovori na to:

- „Beži kad srce te vuče, a ja te moliti neću
ovde da ostaneš meni za volju; ima i drugih
koji će poštovat' mene, a najviše premudri Dive.
Najmrži meni si ti od bogorodnih kraljeva sviju,
voliš svagda svađe da seješ i borbe i bitke.
Ako si snažan veoma, tu snagu bog ti je dao!
Kući odlazi s lađama svojim i svojom družinom
180 i Mirmidoncima vladaj; za tebe se više ne staram
niti tvoju zarezujem srdžbu, a ovo ti pretim:
Kao što od mene Feb Apolon oduzima ćerku
Hrisovu, te je šaljem sa svojom družinom i s lađom
svojom, tako ću glavom u tvoj se čador uputit'
i tvoj darak izvesti: lepotu Brisejidu onu,

da znaš koliko sam silnij' od tebe, da ne mari drugi
sa mnom se graditi jednak i sa mnom porediti sebe.“

- Reče, a uhvati muka Pelejića, i tada se njemu
na dvoje stade srce premišljat' u rutavim grudma:
- 190 da li da oštri potegne mač od bedara i njim
rastera skupštinu i njim poseče Atreju sina,
ili da srdžbu utiša i svoje srce zauzda.
Dok je tako razmišlj'o u svojem srцу i duši
i mač golem vuk'o iz korica, siđe Atena
s neba, a nju posla beloruka boginja Hera
jednako milujuć' oba i za njih vodeći brigu.
Ona se približi ozad, Pelejića za kosu plavu
uhvati, samo on da je vidi, a drugi niko.
Začudi se Ahilej i odmah osvrnuv se potom
- 200 Paladu pozna Atenu; a strašno joj sevuše oči.
On se obrati njojzi i krilate prozbori reči:
„Ćerko egidonosnoga Diva, šta osvanu opet?
Da li da vidiš bes Agamemnona, Atreju sina?
Al' ću ti kazati nešto, a tako će, mislim, i biti:
brzo će on sa obesti svoje izgubiti glavu.“

- Plavoka boginja njemu Atena odgovori na to:
„Ja sam sletela s neba da tvoju zaustavim srdžbu,
ako si voljan da slušaš, beloruka posla me Hera
jednako milujuć' oba i za vas vodeći brigu.
- 210 Nego prođi se svađe i mača iz kora ne vuci:
Onoga rečima kori onako kako i treba,
jer ću ti kazati ovo, i zaista tako i biće.
Tripot dobićeš jednom toliko sjajnih darova
radi uvrede ove; no poslušaj, pa se zauzdaj!“
Na to odgovori njojzi Ahilej brzonogi ovo:
„Čoveku, boginjo, liči da vaše posluša reči,
ako se mnogo i gnjevi u duši, jer tako je bolje,
a ko bogove sluša, i uslišit' oni će njega.“
- Reče, i tešku ruku na srebrnim krsnicam' držeć'
220 veliki mač u korice vrati, te posluša lepo
što mu reče Atena. A sama se vrati na Olimp
egidonosnom Divu u dvore med bogove druge.

Ponovo Pelejev sin progovori Atreja sinu,
rečima stane ga grdnom sramotit' ne stišavši srdžbe.

- „Teška pijančino, s očima psećim i jelenjim srcem,
nikad nisi smeo da, oružje metnuvši na se,
s vojskom kreneš u borbu ni da u zasedu zađeš
s ahejskim prvim junacima; to ti se čini k'o propast!
Mnogo je bolje dabome po širokoj ahejskoj vojsci
230 dare oduzimat' onom ko protivne rekne ti reči!
Kralju izelico, a samo nitkovima vladaš,
inače, Atrejev sine, sad bi me poslednjom vred'o!
Al' ću ti kazati nešto i veljom se zakleti kletvom:
Ovog mi vladarskog žezla iz kojeg ni grane ni lišće
više proklijati neće ni procvasti kada u gori
njegovo ostade stablo, a koru njemu i lišće
okresa med, te sada ga u rukama ahejski nose
sinovi, štono sude i Divovu čuvaju pravdu;
ovo je velika zakletva moja; jednom će žudnja
240 za Ahilejem doću sinovima ahejskim svima,
uzalud buće ti muka, a ti im nećeš pomoći
kada mnogi junaci od vojskomore Hektora stanu,
ginut' i padat', i tada od gnjeva će srce ti pucat'

5.

Nestor savetuje Agamemnona

- Tako Pelejić reče i baci na zemlju žezlo
što ga ukrašuju klinci od zlata, a zatim on sedne;
na drugoj strani Atrejev sin je besneo; usta
med njima Nestor slatkoreki, besednik jasni iz Pila,
njemu je s jezika tekla od meda beseda slađa.
250 Dva su kolena smrtnih ljudi pred njim već prošla,
štono se zajedno rodiše s njim i odrastoše nekad
u svetom gradu Pilu, a tada on vladaše trećim.
On im u nameri dobroj progovori i kaza ovo:
„Avaj, da golema jada što ahejsku zemlju nam snađe!

- Radostan bio bi Prijam i njegovi sinovi s njime
i drugi Trojci mnogo u duši bi radosni bili
kada bi sve to čuli gde vas dva se svađate tako
koji ste prvi Danajcem na bojištu i mudrom veću.
Nego me poslušajte, jer oba ste od mene mlađi.
- 260 Ja sam saobrać'o veće i s ljudima boljima nekad
nego ste vi obojica, al' svagda me štovahu oni.
Takvih ne videh nikad junaka, nit ću ih videt'
kakvi behu Piritoj i Drijant, naroda pastir,
Kenej, Eksadij i onaj bogoliki junak Polifem,
Tesej, Egejev sin, što bozima podoban beše.
Oni med ljudma što hode po zemlji najjači behu,
najjači behu i samo se s najjačim borahu oni,
s planinskim zverima onim, al' ove su propale grdno.
Ja sam saobrać'o s njima iz Pila pošto sam doš'o,
- 270 doš'o iz daleke zemlje, jer sami me pozvaše tamo;
i ja se borah tu napose, a s onima niko,
kakvi su danas po zemlji što hode, ne bi se r'vo.
Ipak su savete moje i besede slušali oni.
I vi me poslušajte, jer uvek je slušanje bolje.
Ako i jesi moćan, ne uzimaj ovome cure,
nego je pusti kad mu je sinovi ahejski daše;
a ti, Pelejev sine, sa kraljem se svađati nemoj
jer je veća dopala čast žezlonoši kralju,
koga je olimpski Dive obdario dikom i slavom.
- 280 Ako si ti i jači, a rodi te boginja majka,
ovaj je moćniji silom, jer vlada narodom većim.
Atrejev sine, gnjev svoj obuzdaj, a ja te molim,
nemoj se ljutiti više na Pelejeva sina,
što je u ljutom ratu Ahejcima odbrana moćna!“
- Moćni kralj Agamemnon odgovori njemu ovako:
„Što si rekao, starče, to sve je odista pravo,
nego ovaj bi čovek da bude nad ostalim svima,
od svih jači da bude i rad bi nad svima da vlada.
Svima bi on narediv'o, al' neće ga svaki da sluša.
- 290 Ako su bozi mu dali da kopljanik odličan bude,
nisu mu za to dali uvredljive reči da zbori.“

Njemu u reči uđe Ahilej zboreći divni:
 „Zaista, ja bih se plašljivac zvao i nitković pravi
 kad bih na svaku reč i zapovest posluš'o tebe.
 Drugima sve to naređuj, a ne zapovedaj meni,
 jer ja ne mislim da ću pokorit' se ikada tebi.
 Nego ću drugo ti reći, a ti to zapamti dobro.
 Rukama neću se ja za devojkicu s tobom se biti,
 a ni sa drugim, jer vi mi je dadoste, pa mi je sada
 300 grabite, ali od mog od drugoga blaga u mojoj
 crnoj i brznoj lađi oduzeti nećeš mi silom.
 Ili pokušaj samo da vide to i ovi ovde:
 tvoja crna bi krvca po koplju odmah potekla!“

6.

*Odisej odvodi Hrisejdu njenu ocu. Agamemnon
 naređuje pokajne žrtve*

Tako se zavade oni rečima prekim i kivnim,
 i tad raspuste zbor kod ahejskih brodova sazvan.
 Pelejić čadorju i jednakostranim lađama ode,
 a s njim pođe Menetijev sin i ostala družba.
 Atrejić tada brzu na pučinu potisne lađu,
 u nju izabere dvadeset veslara i stovolku žrtvu
 310 krca za boga, a ćerku lepoliku Hrisovu smesti
 u lađu, kojoj vođa dovrtljivi beše Odisej.

Onda se otisnu oni i otplove putem vodenim.
 Potom Atrejić vojsci zapovedi neka se pere,
 ona se stane da čisti i sa sebe bacaše nečist
 u more, bikove klahu i koze Apolonu bogu –
 punu stovolovku onde na žalu trepetljivog mora;
 nebu se dizao miris, oko njega dim se uzvij'o.

7.

Od Ahileja uzimaju Brisejidu

Tako se trudili oni u taboru, al' Agamemnon
 nije odust'o nego Ahileju seć'o se pretnje,
 320 te on Taltibiju i Euribatu započne zborit',
 svojim slugama hitrim i vernim glasnicima svojim:
 „Idite sada pod čador Ahileja, Peleja sinu,
 uzmite za ruku lepu Brisejidu, pa je doved'te,
 ako l' je ne htedne dati, ja s većom ću družinom doći
 pa je uzeti sam, al' tada još gore će proći!“

Posla ih rekavši to i reč im dodade grdnu.
 Oba nerado pođu kraj žala trepetljivog mora
 i Mirmidoncima stignu, do čadorja njenog i lađa.
 Tu su Ahileja našli gde sedi uz čador i lađu,
 330 a kad on ugleda njih, tad ni malo ne bi mu milo.
 Oni od zazora silna i straha stanu pred kraljem,
 nit što govore njemu niti ga pitaju štogod,
 ali se doseti odmah i njima probesedi ovo:
 „Zdravo da ste, glasnici, glasonoš Diva i ljudi,
 pridite, vi mi niste krivi, no Agamemnon,
 štono vas ovamo šalje rad Brisejide mome.
 Nego Divova nego, Patroklo, momu izvedi,
 pa im je predaj da vode, a oni nek budu svedoci
 340 i pred blaženim bozima i pred ljudima smrtnim
 i pred osorljivim kraljem, kad jednom nevolja svane,
 da bih od drugih ja uklonio pogibao sramnu.
 U svom zlradom srcu kralj Agamemnon besni,
 ni u prošlost ne ume da pogleda ni u budućnost
 da mu se kraj lađa ahejska vojska spase u borbi!“

Reče, a Patroklo posluša reči dragog drugara,
 te on iz čadora momu Brisejidu lepu izvede,
 te im je preda, a oni ka lađama ahejskim odu,
 za njima nerado idāše ona. Tada Ahilej
 prolije suzu, sedne na strani od svoje družine,
 340 penastoj pučini uz breg, na beskrajno gledajuć' more.

8.

Razgovor s Tetidom

Pružajuć' ruke mnogo ovako moljaše majku:
 „Majko, kada si veće malovečnim rodila mene,
 da mi je barem Dive Olimpljanin gromovnik višnji
 odao čast! Al' sad mi nije zaklonio obraz,
 silni kralj Agamemnon Atrejić pogrdi mene,
 sam mi ugrabi dar i uze i sada ga ima!“

Reče lijući suze, a čula ga gospođa majka,
 sedeć' u morskoj dubini kraj oca, morskoga starca,
 te se brzo k'o magla nad penastu pučinu vinu,
 360 sedne potom kraj njega koji je ronio suze,
 omilova ga rukom i reči mu prozbori ove:
 „Dete, šta plačeš, i kakva te žalost u srcu snađe?
 Kazuj, ništa mi ne krij u duši, da oboje znamo!“

Uzdišuć' teško brzonogi sin progovori njojzi:
 „Znadeš i sama, pa šta da ti pričam kad svemu si
 vešta?

U grad idasmo sveti, u Eetionovu Tebu,
 i nju uzesmo i sve odnesosmo onde što beše.
 Med sobom pravo sve podeliše ahejski sinci,
 Atrejiću daše lepoliku Hrisovu ćerku.
 370 Ali Hriso, žrec Apolona što gađa daleko,
 dođe medoruhim Ahejcima, lađama brzim,
 ćerku da otkupi svoju i golem je nosio otkup,
 držeć' u rukama lovorov venac Feba streljača
 na zlatnom žezlu, i svu je ahejsku molio vojsku,
 a najviše dva vladara junaka, Atride.
 To mu povladiše drugi svi Ahejci da treba
 žrecu odati pravdu i otkupe primiti sjajne.
 Ali se ne svide to Agamemnonu, Atreja sinu,
 nego ga odbije grdno i pogrdne dodade reči.

- 380 Otide starac ljutine pun, a Apolon njemu
 usliši molbu, jer bogu veoma bejaše mio.
 Strelu zlonosnu on na Argejce posla, i narod
 jedan za drugim stane na gomile ginut', i svuda
 padahu strele božanske po širokoj ahejskoj vojsci.
 Vešti otkri nam gatar poruku boga streljača.
 I ja prvi navalih da boga umiriti treba,
 ali Atrejić planu ljutinom i, ustavši brzo,
 izreče pretnju, i evo sada se ispuni ona.
 U brzom lađi onu Ahejci svetlooki šalju
- 390 u grad Hrisu, i gospodu bogu poklone nose,
 a dva glasnika iz mog čadora odvedoše ovčas
 Briseja ćerku na dar što meni je daše Ahejci.
 A ti, ako li možeš, zaštititi svojega sina,
 Divu otidi na Olimp i moli ga, ako si zborom
 ili tvorom ikad ugodila njegovu srcu,
 jer sam često čuo u dvoru mojega oca
 gde se hvališ da si Kroniona s oblakom tamnim
 jedina ti med bozima spasla od propasti grdne,
 kad su ga bogovi drugi Olimpljani hteli da svežu:
- 400 Hera, Posidon i boginja Palada s njima Atena.
 Al' ti, boginjo, dođe i s Diva odreši sveze
 brzo na široki Olimp pozvavši storukog boga,
 koga Brijarejem bozi, a ljudi svi Egeonom
 zovu, on je i od svoga oca još snažniji snagom.
 Pored Kroniona on kad sedne moćan i dićan,
 njega i bozi se preplaše te ne vezaše Diva.
 Na to ga seti i, sednuvši, kolena zagrlj njemu
 ne bi li možda hteo da Trojcima bude na pomoć
 neka seku Ahejce na krme ih lađama goneć',
- 410 i svi Ahejci neka se takva nasite kralja,
 a i Atrejić, silni kralj Agamemnon, nek vidi
 svoju grehotu Ahejcu što najboljem poštu ne oda.“
 Njemu Tetida potom odgovori lijući suze:
 „Avaj, dete moje, šta sam te rodila jedna?
 Bar da kraj lađa sediš neojađen, sine, i srećan
 kad ti je malo života odredila sudba, ne mnogo!

Sad si malovečan ti, od sviju nesrećniji ljudi,
 zaista u zli čas porodih te na to u dvoru!
 Da tu tvoju reč isporučim gromovnom Divu,
 420 idem glavom na Olimp na snežani, ne bi l' me čuo!
 A ti sedi kraj brzih kraj brodova pa na Ahejce
 besni ljutinom te se vojevanja ostavi sasvim.
 Juče je Div u Okean Etijopcima poš'o
 čestitim da se gosti, a s njim i ostali bozi.
 Al' će se dvanaestog dana povratiti opet na Olimp,
 i ja ću tada poći u dvore medopražne Divu,
 kolena zagrlit' njemu, pa ću ga, mislim domolit'."

9.

Odisej Hrisu predaje ćerku

Tako mu boginja reče i ode, te ostavi njega
 onde u srcu ljuta rad one tankovite mome
 430 što je silom oni odvedoše. Potom Odisej
 stigne u Hrisu svetu stovolovku vodeći sobom.
 A kad su oni luci u zatone duboke došli,
 tada saviju jedra i stave ih u lađu brzu,
 katarku metnu joj u žljeb užetima spustiv je brzo,
 tada veslima lađu doveslaju oni pod pristan,
 potom zarone sidro i privežu uža lađena;
 potom pođu i oni gde vali o bregove biju;
 potom stovolovku svetu iskrcaju Febu streljaču,
 potom i Hrisova ćerka s moroplovke išeta lađe.
 440 Nju dovitljivi sam Odisej oltaru povede,
 milom je ocu preda i prozbori njemu ovako:
 „Hriso, posla me amo junacima kralj Agamemnon,
 da ti ćerku dovedem i Febu za Danajce svetu
 priložim stovolku ne bi l' se kako ublažio gospod,
 koji je argejskoj vojsci mnogosuzne zadao jade."

Reče i u ruke da mu, i Hriso radosno primi
 milu ćerku, a oni po redu oko oltara

stanovnoga svetu stovolovku nameste bogu.

Potom oprašē ruke i ječma zahiti svako.

- 450 Hriso podigne ruke i bogu se pomoli mnogo:
 „Čuj me, srebroluki bože, ti Hrisi i presvetoj Kili
 odbrano, ti što si jaki gospodar Tenedu, čuj me:
 kad ti se pređe pomolih, ja ti se tada domolih,
 obraz mi sačuva ti i Ahejce pokara ljuto,
 dela mi sada jošte i ovu usliši želju
 s danajskog naroda muku i sramotnu nevolju skini!“

10.

Žrtve pomirnice

Takvu molitvu reče i čuje ga Febo Apolon.

A kad se pomole oni i ječam po žrtvama bace,
 najpre im podignu vrat pa zakolju, oderu potom,

- 460 stegna im tada iseku i dvostrukim oblože salom,
 po njima onda komade ostalog polože mesa.
 Sve je to starac na glavnjama pek'o i rumeno vino
 lio, a viljuške uza nj u rukama držahu momci.
 A kad ispekoše stegna i utrobe kušase oni,
 i drugo sitno iseku i potom na ražnje navrte,
 sve to pomno ispeku i s ražnjeva skinu pečeno.
 A kad posvršuju sve i gozbu pripreme veće,
 jednake gozbe dosta za svačije bilo je srce.
 A kad veće za jelom i pićem podmire žudnju,
 470 tada krčage momci do vrha napune vinom,
 u čaše natoče vina i redom razdele svakom;
 ceo su dan ublaživali gospoda igrom i pesmom
 lepo pevajuć' pesmu bogohvalku ahejski momci
 i streljača slaveć', a on u duši je radostan sluš'o.
 Kad se već smirilo sunce i crna se spustila tama,
 cela družina leže da spava kraj uža lađenih.

11.

Povratak Odisejev iz Hrise

Kad je ranosvanka Zora ružoprsta svanula veće,
 oni se otisnu opet u široki ahejski tabor,
 tada im povoljan vetar zaštitnik posla Apolon,
 480 katarku digoše uvis i bela razaviše jedra,
 vetar duhnu u jedro u samu sredinu, i šumni
 buč'o je talas uz brvno, a hitra je letela lađa.
 I lađa plovljaše brzo niz talase hiteći dalje.
 A kad su prispeli veće u široki ahejski tabor,
 onda oni bregu na pržinu crnu izvuku
 lađu visoko i velike grede podmetnu ozdo,
 pa se lađama tada i čadorju razidu svome.
 A on kraj svojih brodova kraj brzih sedaše srdit,
 Divan potomak, Pelejev sinak, brzac Ahilej;
 490 niti mu je do slavne do skupštine, niti je u rat
 išao, nego je svoje izjedao junačko srce,
 ubojnog pokliča željan u duši i junačkog boja.

12.

Tetida se obraća Divu

Kada je posle toga osvanula dvanaesta zora,
 onda se svi na Olimp vrate večiti bozi,
 sve ih je vodio Dive. A poruke svojega sina
 Tetida seti se tada i niče iz talasa morskih,
 rano se ona nebesima vine na Olimp.
 Diva gromoglasnog nađe gde sedi daleko od drugih
 na najvišem visu mnogovrhe olimpske gore,
 500 ona kraj njega sedne i levicom kolena njemu
 zagrlji, a za podvoljak desnicom primi i Divu,
 Kronovu sinu, vladaru, ovako zboriti stane:
 „Oče Dive, ako med bozima ikada tebi

zborom il' tvorom ugodih, ti ovu mi ispuni želju:
obraz sinu povrati mom što je najkraćeg veka
među ljudima, a sad junacima kralj Agamemnon
uvredi njega, jer ote mu dar i sada ga ima.

Nego ti mu obraz osveti, Olimpijče, premudri Dive,
dotle junaštvo daji Trojancima, dokle Ahejci

510 ne odadu poštu mom sinu i čast ne pridadu!“

Reče, a Div joj ništa ne prozbori, oblaka skupljač,
seđaše ćuteći dugo, a Tetida uze mu noge,
drži ih k'o da je srasla, i opet ga preklinjat stane:
„Dela po istini meni obećaj i namigni glavom
il' mi odreci, jer nije te strah, bar dobro da znadem,
ja koliko sam tebi od boginja najgora sviju!“

Njojzi ljutit veoma odgovori oblaka skupljač:

„Avaj nevolje što me sa Herom posvađat hoćeš
kada me ona pogrdnim rečima dražiti stane,

520 ona i tako me vazda med besmrtnim bozima kara
govoreć' da ja Trojance u njihovoj pomažem borbi.

Nego odlazi odmah da Hera ne ugleda tebe;
a ja ću voditi brigu da učinim sve to što želiš.

Sad ću ti namignut' glavom da u me se uzdati možeš.

To je med besmrtnim bozima od mene najveće jemstvo:
jer se ne može natrag obricanje moje da uzme,
sve se neprevarno vrši kad glavom ja klimnem.“

Tako reče Kronion i veđama namignu mrkim
od toga gospodu bogu ambrosijska prospe se kosa

530 s besmrtne glave, te sav se potrese veliki Olimp.

13.

Hera se prepire sa Divom

Tako ugovore oni i rastanu se; a ona
u more duboko skoči sa svetog olimpa sletev,
a Div u svoj otide dvor. Svi ustanu bozi
pred svojim ocem sa sedišta svojih; nije se niko

njega usudio čekat', no svi mu pođu na susret.

Potom Dive sedne na presto, ali je Hera

dobro primetila bila kada se svetova s njime

Tetida srebrnih nogu, a ćerka morskoga starca,

odmah rečima grdnim na Kronova napadne sina:

540 „Ko se, podmukli Dive, od bogova svetov'o s tobom?

Tebi je uvek drago od mene daleko da budeš,

i nešto tajno da smišljaš i kuješ, nikad mi jošte

s namerom ne reče lepom na kakvo pomišljaš delo!“

Njojzi odgovori na to i ljudi i bogova otac:

„Hero, ne nadaj se sve da ćeš namere moje

saznati, zlo bi prošla ako i jesi mi ljuba.

Ali što se tebi pristoji da čuješ, to neće

doznati niko pre tebe od bogova a ni od ljudi.

A što naumim ja od bogova tajno da svršim,

550 nemoj istraživati to, ne razbiraj za to!“

Njemu odgovori na to kravooka gospođa Hera:

„Kronov strahoviti sine, ta kakvu izusti reč to?

Ja te već ne pitam davno, a i ne razbiram ništa,

nego sve po svojoj po volji rešavam mirno.

A sad se uplaših vrlo da ti ne općini srce

Tetida srebrnih nogu, a ćerka morskoga starca;

jutros rano ti dođe i obgrli kolena tvoja.

560 Njoj si, mislim, namign'o da ćeš osvetlati obraz

Peleja sinu i mnoge Ahejce pogubit' kod lađa.“

Njojzi odgovori na to sabirač oblaka Dive:

„Ženo čudnovata, svagda naslućuješ i svagda me

vidiš,

ali ništa nećeš izraditi, sve ćeš mi više

omrznut', a što više, to gore biće po tebe.

Ako je tako i bilo, al' tako meni je mило!

Nego sedni i muči i moje poslušaj reči:

ne bi ti mogli svi pomoći olimpski bozi

kada se prikućim tebi i rukama mlatnem te silnim!“

Tada se njega poboji kravooka gospođa Hera,

sedne i učuta srce savladavši svoje; u dvoru

570 Divovu tad se i drugi ozlojede nebeski bozi.

14.

Blagovanka bogova

Slavni tad rukotvorac govoriti stane im Hefest,
 miloj majci Heri belorukoj želeć' ugodit':
 „Nuto jada i muke, već oni se ne mogu trpet'
 kad se vas dvoje zbog ljudi zbog smrtnih svađate tako!
 Međubozima graju načiniste – gozbina dobra
 neće veseliti nas kad zlo pobeđuje svako.
 A ja svetujem majku, domišljanka mada je ona,
 Divu dragome ocu nek ugađa, više da ne bi
 otac karao nju i nama pomutio gozbu.

- 580 Ako Olimpljanin Dive munjobija htedne da baca
 s naših sedišta nas – jer mnogo je jači od sviju.
 Nego ti ga, majko, ugodljivim rečima blaži,
 pa će se odmah nama umiriti olimpski otac.“

Reče Hefest i skoči i dvoušnu dohvati čašu,
 pruži je u ruku majci i ovu joj besedu počne:
 „Strpi se, majko moja, i ako te boli, preboli,
 očima dragu tebe da ne vidim jednom bijenu,
 ne bih ti mog'o pomoći, mada bi žao mi bilo;
 jer je veoma mučno protivit' se olimpskom Divu.

- 590 On me je nekad, kad htedoh da odbranim tebe,
 za nogu dohvatio i bacio s nebeskog praga.
 Ceo sam padao dan; a kad se već smirilo sunce,
 padoh na Lemno, a malo još duše beše u meni.
 Onda me otud gde padoh odnesoš' Sinćani ljudi.“

Reče, i osmehnu se beloruka boginja Hera
 te iz ruke sinovlje u osmehu prihvati čašu.
 Tada on bozima ostalim svima započne s desna
 slatki točiti nektar iz jednoga grabeći čabra.
 U sav se tada grohot nasmejaše blaženi bozi

- 600 videvši Hefesta kako po dvoru živo tetura.

Tako su ceo dan do sunčeva smiraja bozi
 blagovali, i srce poželelo nije im više
 jednake gozbe, ni Musa, ni forminge prelepe što je

drž'o Apolon, i Muse na smenu pevahu divno.
A kad potonu veće sjajna svetlost sunčana,
odu na počinak bozi u svoje dvorove svaki,
gde je već svakome dom rukotvorac slavni Hefeste
svojom veštinom i umom sagradio bio. Na odmor
tada i olimpski Dive munjobija pođe na odar
610 gdeno i ranije spaše, kad slatki sanak mu stigne,
tu je leg'o da spava, a uza nj zlatostola Hera.

S a d r Ź a j

Prvo pevanje	
KUGA. GNJEV	7
Drugo pevanje	
SAN. KUŠANJE. BEOTIJA ILI SPISAK BRODOVA	29
Treće pevanje	
ZAKLETVE. GLEDANJE S BEDEMA. MEGDAN PARIDA I MENELAJA	57
Četvrto pevanje	
GAŽENJE ZAKLETVE. AGAMEMNON PREGLEDA VOJSKU	75
Peto pevanje	
DIOMED SE ODLIKUJE	95
Šesto pevanje	
HEKTOR SE SASTAJES ANDROMAHOM	125
Sedmo pevanje	
HEKTOR I AJANT DELE MEGDAN. SAHRANJIVANJE MRTVIH	143
Osmo pevanje	
PREKINUTA BITKA	161
Deveto pevanje	
POSŁANSTVO AHILEJU. MOLBE	181
Deseto pevanje	
PESMA O DOLONU	205

Jedanaesto pevanje	
AGAMEMNON SE ODLIKUJE.....	227
Dvanaesto pevanje	
BORBA OKO BEDEMA	257
Trinaesto pevanje	
BITKA KOD LAĐA	275
Četrnaesto pevanje	
HERA OPĆINJAVA DIVA	303
Petnaesto pevanje	
POTISKIVANJE OD LAĐA	323
Šesnaesto pevanje	
PESMA O PATROKLU	349
Sedamnaesto pevanje	
MENELAJ SE ODLIKUJE	379
Osamnaesto pevanje	
KOVANJE ORUŽJA	407
Devetnaesto pevanje	
AHILEJ UTOLIO GNJEV	429
Dvadeseto pevanje	
BORBA BOGOVA	445
Dvadeset prvo pevanje	
BITKA PORED REKE	465
Dvadeset drugo pevanje	
POGIBIJA HEKTOROVA	487
Dvadeset treće pevanje	
NADMETANJE U SLAVU PATROKLA.....	507
Dvadeset četvrto pevanje	
OTKUP HEKTORA.....	537
REGISTAR IMENA I REČI S OBJAŠNJENJIMA ...	565
Dr Miloš N. Đurić – HOMER	FLXVII

Homer
I L I J A D A

Prevod
Miloš N. Đurić

Za izdavača
Dijana Dereta

Glavni urednik
Aleksandar Šurbatović

Likovno-grafička oprema
Marina Slavković

Lektura i korektura
Mladen Velimirović

Treće *DERETINO* izdanje

ISBN 978-86-7346-997-3

Tiraž
500 primeraka

Beograd 2015.

Izdavač / Štampa / Plasman

DERETA doo

Vladimira Rolovića 94a, 11030 Beograd

tel./faks: 011.23.99.077; 23.99.078

www.dereeta.rs

Knjižare *DERETA*

Knez Mihailova 46, tel.: 011.30.33.503, 26.27.934

Banovo brdo, Dostojevskog 7, tel.: 011.30.58.707, 35.56.445

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

821.14'02-13
821.14'02.09 Хомер

ХОМЕР, око 800 пне

Илијада/Homer; prevod i prpratni tekstovi Miloš N. Đurić. – 3. Deretino izd. – Beograd: Dereta, 2015 (Beograd: Dereta). – 576, LXVII str.; 24 cm. – (Biblioteka Posebna izdanja/Dereta)

Prevod dela: Omeroy Ilias. – Tiraž 500. – Homer: str. I-LXVII. – Registar.

ISBN 978-86-7346-997-3

а) Хомер (око 800 пне)
COBISS.SR-ID 214764812